

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum diminuat charitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

fieri calidum sicut aqua.

AD SEXTVM dicēdū, q̄ p̄m̄ veniale fit mortale, q̄ placet non quocumque modo: sed sicut finis.

AD SEPTIMVM dicēdū, q̄ aliquādo aliqd̄ diuidit̄ contra alterum: quia s̄m̄ essentiam suā opponunt, sicut album & nigrū, calidum & frigidum. & horū vnum nō disponit ad alterum. Aliquando autē aliqua diuiduntur adinuicem, quia opponuntur secūdum rationem perfecti & imperfecti, quorū vnum ordinatur ad alterum: sicut accidens ad substantiam, & potentia ad actum. & hoc modo etiam veniale diuiditur contra mortale, & disponit ad ipsum.

AD OCTAVVM dicēdū, q̄ volūtas creature rōnalis obligatur ad hoc, q̄ fit subdita Deo: sed hoc fit per praecepta affirmatiua & negatiua, quorū negatiua obligat semper & ad semper, affirmatiua vero obligant semper, sed non ad semper. Cum ergo aliquis peccat venialiter, tunc quidem non reddit honorē debitum Deo, seruando praeceptum affirmatiuum in actu: sed hoc nō est peccare mortaliter: sicut peccat mortaliter qui dehonorat Deum, transgrediendo praeceptum negatiuum, vel non implendo praeceptum affirmatiuum tempore, quo obligat.

AD NONVM dicēdū, q̄ cū illud p̄ceptum A postoli sit affirmatiuum, nō obligat ad hoc q̄ semper obseruet̄ in actu. Obseruatur autē semp̄ in habitu, quādiu homo habitualiter habet Deū, sicut vltimum finem, quod non excluditur per peccatum veniale.

AD X. dicendum, quod Aug. ibi loquitur de perfecto malo culpae, quod est peccatum mortale.

AD XI. dicendum, quod adulari solummodo ad placendum, ex genere suo est peccatum veniale, cū sit quaedam vanitas: sed adulari ad decipiendum est peccatum mortale, secundum illud Ila. 10. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. & de tali adulatione loquitur canon, Clericus, qui vnde ibi dicitur quod clericus, qui vacat adulationibus & proditiōibus debet degradari.

AD XII. dicendum, quod illa differentia ex parte subiecti non est constitutiua mortalis & venialis peccati: sed est cōcomitans. & ideo nihil prohibet aliquod peccatum veniale esse in superiori ratione, & similiter dicendum ad XIII.

AD XIII. dicendum, quod sensualitas in brutis non participat aequaliter ratione, sicut in nobis, ut dicitur in 1. Eth. & secundum hoc potest esse subiectum peccati.

AD XV. dicēdū, q̄ crispum organum corporale obedit aequaliter rōni, & secūdum hoc in actu eius potest esse peccatum: & similiter in actu sensualitatis.

AD XVI. dicendum, quod in sola voluntate est peccatum: sicut in primo mouente: in alijs autem viribus, sicut in imperatis & motis.

AD XVI. dicendum, q̄ in superiori rōne potest esse mortale peccatum & directe & indirecte. Est enim non erret inquantū aspicit rationes aeternas, errare tamen potest inquantum ab eis potest auerteri. Similiter etiam dicendum, quod ex peccato originali non est consecutum quod nullo modo, inferiores vires obediunt rationi: sed in hoc quod non totaliter obediunt, sicut in statu innocentiae.

AD XVII. dicēdū, q̄ illa differentia cōueniēs est, s̄m̄ q̄ differentia peccati mortalis & venialis accipitur ex parte voluntatis: sed quaedā sunt mortalia ex suo genere, quae quaecumque voluntate fiant, semper sunt peccata mortalia. & de istis procedit obiectio. In his autē ipsam opus ex suo genere est cōtra

dilectionem Dei: sicut si aliquis laedat aliquem, opere contra charitatem facit.

AD XIX. dicēdū, q̄ magis & minus quando consequuntur rōnes diuersas, diuersificant peccatum ita est in proposito. Nam diligere aliquid ut finem & sicut id quod est ad finem: non habet candorem dilectionis.

AD XX. dicendum, q̄ bene contingit in aliquo est extra charitatem, q̄ aliqua creatura diligit quādam Deum, & aliquam aequaliter Deo, & aliquam minus Deo: sed non contingit, quod aliquis diligat aliquam creaturam equaliter Deo, & nullam diligat plus quādam Deum: quia necessitas homo in aliquo vno constituit vltimum finem voluntatis.

AD XXI. dicendum, q̄ illa differentia est constitutiua, & non constitutiua mortalis & venialis peccati. Ille autē qui peccat venialiter, caret ordine amoris in aliquo actu circa ea quae sunt ad finem mortalem simpliciter quantum ad finem ipsum, & alio non tollit virtutem nec gratiam.

AD XXII. dicendum, q̄ aliud est non ordinari ad Deum, quod conuenit veniali, & aliud est excludere ordinem ad Deum, quod conuenit mortali.

AD XXIII. dicendum, quod illud quod peccatum veniale, Deus punit, non tamquam odens iram, sed tamquam filium quem diligit purgans, & emendans.

AD XXIII. dicendum, q̄ peccata venialia est, qui in infidelitate decedunt, vel in quocumque peccato mortali, aeternaliter puniuntur, non propter se, quia non priuant gratiam: sed propter peccatum coniunctum per quod gratia est priuata.

ARTICVLVS II.

Utrum peccatum veniale diminuat charitatem.

SECUNDO quaritur, utrum peccatum veniale diminuat charitatem, & videtur quod sic. Dicitur Aug. 10. Confessionum, Minus te amat qui peccat aliquid amat, quod non propter te amat: sed qui peccat venialiter, aliquid amat cum Deo, non propter Deum amat: alias non peccaret.

ergo ille qui peccat venialiter minus amat Deum. ¶ 2. Præter. Contraria nata sunt fieri circa idem instrumentum & diminutio sunt contraria. Charitas augetur, secundum illud ad Philia. Oro ut charitas vestra magis & magis abundet, ergo etiam diminuitur: sed non diminuitur per peccatum mortale totaliter tollitur, ergo diminuitur per peccatum veniale. Sed dicendum, quod charitas quantum ad suam acquisitionem diminuitur per peccatum veniale, quia facit peccatum veniale, ut minus de charitate recipiat: sed postquam charitas iam infusa, non potest per peccatum veniale diminui.

¶ 3. Sed contra, secundum Philo. in 2. Ethic. sunt per quae generatur virtus, corrumpitur & diminuitur. Si ergo peccatum veniale facit ad hoc, non erretur per infusionem, minor charitas facit ad hoc, quod charitas habita diminuat.

¶ 4. Præter. Quicquid diminuit differentiam cōuenientiam alicuius speciei, diminuit essentiam eiusdem facile mobile est differentia constitutiua habitus, quā diminuit peccatum veniale, quia peccatum veniale fit homo pronior ad casum mortalis peccati per quod amittitur charitas, ergo veniale peccatum diminuit habitum charitatis.

¶ 5. Præter. Ois amor, uel ē cupiditatis, uel charitatis.

dist. 46. c. clericus.

lib. 1. c. vlt. rom. 5.

D. 995.

vt accipitur ab Aug. 9. de Trin. Sed ille qui peccat venialiter, amat creaturam, non quidem amore charitatis, quia charitas non agit perperam, ut dicitur 1. ad Corinth. 13. ergo amore cupiditatis. Sed augmentum cupiditatis vt esse diminutio charitatis, quia vt Aug. dicit in lib. 83. Questionum, Ipsum nutrimentum charitatis est diminutio cupiditatis. ergo uidetur, quod peccatum veniale diminuat charitatem.

¶ 6 Præf. Aug. dicit in 8. super Gene. ad literam, qd charitas vel gratia cõparatur ad animam, sicut lux ad aërem: sed lux aeris diminuitur, si aliquid obstaculum lucis ponatur, puta, cum densior fit per vaporem. ergo & charitas vel gratia diminuitur per veniale, quod est quoddam obstaculum charitatis, & obnubilatio mentis.

¶ 7 Præf. Omne id quod successiue corrumpitur, potest diminui: sed charitas successiue corrumpitur, ergo charitas potest diminui. Minor probatur dupliciter. primo quidem, quia omne quod corrumpitur, est subiectum corruptionis: sed charitas corrumpitur. ergo est subiectum corruptionis. Aliquid ergo eius est corruptum, & aliquid adhuc manet: & sic successiue corrumpitur. Secundo sic, Charitas non corrumpitur quando est: nec etiam quando totaliter non est, quia iam corrupta est. ergo corrumpitur quando partim est, & partim non est. Successiue ergo corrumpitur. ergo potest diminui: sed non per mortale. ergo per veniale.

¶ 8 Præf. Sicut in peccato mortali est inordinatio simpliciter, ita in peccato veniali est inordinatio sibi quid: sed inordinatio simpliciter, quæ est peccati mortalis, tollit simpliciter ordinationem charitatis. ergo inordinatio secundum quid, tollit ordinationem charitatis sibi quid. ergo diminuit ipsam.

¶ 9 Præf. Ex multis actibus peccatorum venialium gignitur aliquis habitus: sed actus peccati venialis impedit actum charitatis. ergo & habitus venialis peccati impedit habitum charitatis, ergo diminuit ipsam.

¶ 10 Præf. Ois offensa diminuit dilectionem: sed peccatum veniale est quædam offensa, cum habeat rationem culpæ. ergo peccatum veniale diminuit dilectionem charitatis.

¶ 11 Præf. Bern. dicit in quodã serm. de purifi. Quod nõ procedere in via Dei est retrocedere: sed ille qui peccat venialiter nõ procedit in uia Dei. ergo retrocedit, qd nõ esset: nisi veniale diminueret charitatem.

¶ 12 Præf. Omnis virtus vnita fortior est, qd multiplicata, vnde & amor vnitus fortior est, qd ad plura dispersus, pp quod dicit Philo. in 8. Ethico. qd impossibile est plures intese diligere: sed ille qui peccat venialiter, amore suum dispergit ad alia, quàm ad Deum. ergo diminuitur in eo virtus charitatis.

¶ 13 Præf. Prouerb. 24. dicitur, Septies in die cadit iustus & resurgit, quod exponit glossa de cabu qui fit per veniale: sed per veniale non cadit homo à charitate. ergo cadit à perfecto gradu charitatis. Diminuitur ergo charitas per veniale peccatum.

¶ 14 Præf. Per charitatem meretur homo gloriam uitæ æternæ: sed per veniale peccatum retardatur homo à consecutione uitæ æternæ. ergo per veniale peccatum diminuitur charitas.

¶ 15 Præf. Illa quæ impediunt uitam corporalem uel sanitatem, diminuant ipsam: sed veniale peccatum est quoddam impedimentum spiritualis uitæ, quæ est per charitatem, ut supra dictum est. ergo per peccatum veniale diminuitur charitas.

¶ 16 Præf. Operatio sequitur formam. Quod ergo

A impedit actum diminuit formam: sed veniale impedit actum charitatis. ergo diminuit ipsam charitatem.

¶ 17 Præf. Feruor est proprium accidens charitatis, unde dicitur Rom. 12. Spiritu feruentes, sed veniale diminuit feruorem charitatis, ut communiter dicitur. ergo diminuit charitatem.

SED CONTRA, quod in infinitum distat ab aliquo, additum vel subtractum nõ diminuit ipsum. nec auget, sicut patet de puncto, & linea: sed veniale in infinitum distat à charitate, quia charitas diligit Deum, sicut infinitum bonum, veniale autem diligit creaturam, sicut quoddam bonum finitum.

¶ 2 Præf. Diminuta charitate diminuitur præmium uitæ æternæ, quod commensuratur quantitati charitatis: sed veniale peccatum non diminuit præmiũ uitæ æternæ, alioquin pena eius esset æterna, scilicet æterna diminutio gloriæ. ergo peccatum veniale non diminuit charitatem.

¶ 3 Præf. Omne finitum per continuam diminutionem totaliter tollitur: sed charitas est quidam habitus finitus in anima. ergo peccatum veniale si diminuat charitatem, multiplicatum, totaliter tolleret ipsam, quod est inconueniens.

RESPON. Dicendum, qd quia augmentum & diminutio considerantur circa quantitatem, oportet ad huius quæstionis euidentiã considerare, quæ sit quantitas charitatis. Cum autem charitas sit quædam forma & sit habitus seu uirtus, oportet eius quantitatem dupliciter considerare, uno quidem modo, sibi quod est forma: alio modo, secundum quod est talis forma, quæ est habitus vel uirtus. Quæritas autem forma, quædam est per accidens, quædam per se: per accidens quidem sicut dicitur quanta ratione subiecti, ut albedo ratione superficie: sed ista quantitas non habet locum in proposito, quia mens, quæ est subiectum charitatis, non est quanta. Quantitas autem per se alicuius formæ attenditur tripliciter. Vno modo, ex parte causæ agentis, quanto enim fuerit fortior uirtus actiua, tãto inducit perfectiorem formam perfectius reducens subiectum de potentia in actum: sicut magnus calor magis calefacit quàm paruus. Alio modo ex parte subiecti, quod quidem perfectius recipit formam ex actione agentis, quanto melius fuerit dispositum: sicut lignum siccum magis calefit quàm uiride, & aer qd aqua ab eodem igne. Tertio modo, consideratur quantitas alicuius formæ in quantum est uirtus, uel habitus ex parte obiecti. Virtus enim dicitur magna, quæ potest in aliquid magnum: omnis etiam habitus ex obiecto, & speciem, & quantitatem habet. Si ergo considerare mus quantitatem charitatis ex parte obiecti, sic nullo modo potest augeri uel minui. Ea enim quorum ratio consistit in aliquo indiuisibili, non intenduntur nec remittuntur, & hæc est ratio quare quælibet species numeri caret intentione & remissione, quia completur per unitatem: semper. n. unitas addita facit speciem. Obiectum autem charitatis habet indiuisibilem rationem, & consistit in termino: est enim obiectum charitatis Deus, prout est summum bonum, & ultimus finis: sed ex parte causæ agentis, & ex parte subiecti charitas potest esse maior uel minor. Ex parte quidem agentis, non pp maiorem uel minorem uirtutem eius: sed pp sapientiam & uoluntatem ipsius, secundum quam diuersas mēsuras gratiæ & charitatis distribuit hominibus, secundum illud Ephes. 4. Vnicuique nostrum data est gratia sibi mensuram donationis Christi. Ex parte uero subiecti

12. q. 88. & 89. per totum.

D. 649.

Si etiam in quantum homo se magis vel minus per bona opera ad gratiam, vel charitatem disponit. Tamen secundum est, quod bona opera hominis aliter se habent ad quantitatem charitatis, quantum ad ipsum fieri charitatis, & aliter quando charitas est iam in perfecto esse. nam opera hominis ante charitatem comparantur ad ipsam & ad quantitatem eius, & non per modum meriti, cum charitas sit merendi principium, sed solum per modum materialis dispositionis: sed charitate iam habita, ipsa per sua opera meretur augeri, ut aucta mereat & perfici, sicut Augustinus dicit. Veniale autem peccatum non potest esse causa ut charitas habita diminuat, nec ex parte cause agentis. scilicet Dei, nec ex parte cause recipientis. scilicet hominis. Ex parte quidem agentis causa diminutionis esse non potest, quia veniale peccatum non potest mereri diminutionem charitatis, sicut actus ex charitate factus meretur eius augmentum. hoc enim meretur aliquis in quod sua voluntas inclinatur. Qui autem peccat venialiter, non sic inclinatur ad creaturam, ut auertat a Deo aliquo modo. Non enim convertitur ad creaturam, sicut ad finem: sed sicut ad id, quod est ad finem. Qui autem inordinate se habet circa id, quod est ad finem: non propter hoc minoratur eius effectus circa finem. Sicut si aliquis inordinate se habeat in sumendo medicinam, non propter hoc minoratur deus salutem eius ad sanitatem. unde patet quod veniale non meretur diminutionem charitatis iam habitam. Similiter dicendum, quod nec etiam ex parte subiecti ipsam diminui potest, quod ex duobus apparet. Primo quidem, quia peccatum veniale non secundum finem est in anima, secundum quod inest ei charitas. Nam charitas inest anime secundum superiorem eius partem, prout ordinatur in aliquid sicut in summum bonum, & in ultimum finem: peccatum autem veniale habet aliquam inordinationem, non tamen attingentem ad ordinem ultimi finis. unde et si esset contrarium non diminueret charitatem: sicut nec nigredo in pede diminuit albedinem capitis. secundum quia forma in subiecto diminuit per aliquam inordinationem contrarii, prout dicit Phil. illud esse albius, quod est nigro impermixtus. veniale autem peccatum non habet contrarietatem ad charitatem, quia non respiciunt idem obiectum secundum rationem. Non enim veniale est inordinatio circa ultimum finem, qui est obiectum charitatis. & ideo peccatum veniale nullo modo charitatem habitam diminuit, potest tamen peccatum veniale esse aliqua causa, ut a principio minor charitas infundatur, in quantum. scilicet impedit actum liberi arbitrii, quo homo ad gratiam suscipiendam disponitur. & per hunc etiam modum potest impedire ne charitas habita crescat, impediendo, scilicet actum meritorium, quo quis charitatis augmentum meretur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iste qui peccat venialiter, amat aliquid cum Deo, quod etiam non actu: tamen habitu propter Deum amat.

AD SECUNDUM dicendum, quod charitas potest habere causam sui augmenti meritorium ex parte hominis, & effectivam ex parte bonitatis diuinæ, cuius est semper promouere ad bonum: sed non potest habere causam diminutionis: neque meritoriam ex parte hominis, ut dictum est: neque effectivam ex parte Dei, quia ex ipso non est quod homo fiat deterior, ut Augustinus dicit in libro 83. Questionum.

AD TERTIUM dicendum, quod si illa procederet, si veniale esset directe causa parua charitatis suo fieri. Non est autem directe causa: sed quasi per accidens, in quantum.

Tractatu 5.
in euange-
lium de ju-
nando ad fi-
nem tom. 9.

Topic. 4. e. 4.
non prout
a principio
tom. 9.

D. 316.

In corp. art.
Circu princ.
lib. 10m. 4.

rum. impedit actum liberi arbitrii, quo quis disponitur ad charitatem. Actus autem liberi arbitrii, qui dicitur quidem in adultis ad infusionem gratie, vel charitatis: non autem requiritur ad confirmationem habitus iam suscepti. unde impedito actu non diminuitur charitas iam habita.

AD QUARTUM dicendum, quod difficile mobile est differentia constitutiva habitus. Nec enim dispositiones habitus sunt diuersae species: alioquin non posset una & eadem qualitas quae prius fuit dispositio, proficere fieri habitus: sed facile mobile & difficile mobile se habent sicut perfectum & imperfectum circa eundem rem. Dato autem quod difficile mobile est effectiva constitutiva, adhuc ratio non sequeretur: quia quod aliquis habitus fiat de facili mobilis, potest contingere dupliciter. Vno quidem modo, per se, quod non habet ita perfectum esse in subiecto, & sic quod diminueret hoc quod est difficile mobile circa habitum diminueret ipsum habitum. Alio modo, per accidens, ex eo, quod inducitur dispositio ad contrarium. Vnde dicamus, quod forma aquae per susceptionem caloris fiat minus de difficili mobilis: & tamen contra per forma substantialis non diminuit, & per hunc modum veniale diminuit, hoc quod est difficile mobile circa charitatem. & per hunc modum etiam intelligendum, quod quidam dicunt quod veniale diminuit charitatem quantum ad radicacionem in subiecto non quidem per se, sed per accidens, ut dictum est.

AD QUINTUM dicendum, quod diminutio corporalis dicitur esse nutrimentum siue conferatio charitatis, non autem augmentum: quia diminutionem perditatis diminuit venialia, quae disponunt ad infusionem charitatis.

AD SEXTUM dicendum, quod vapor crassus recipit in eadem parte aeris in qua recipit lux, & ideo diminuit lucem: sed veniale non attingit ad summam partem animae, secundum habitum ultimi finis: & ideo non potest diminui charitatem in habitu, licet possit impedire magnitudinem eius acquirendo ipsam. Sicut tenebrositas aeris extrinsecus existentis, non diminueret claritatem in domo existentem ex causa intrinseca: diminueret autem tenebrositas claritatis radij veniens ex extrinseca domo. perfectio autem superioris partis animae quantum ad sui generationem dependet a bona dispositione interiorum partium: non autem quantum ad conferationem homo enim naturaliter per interiora & sensibilia, ad interiora intelligibilia peruenit: unde etiam defectus visus, aut auditus potest impedire acquisitionem scientiae: non tamen diminuit scientiam iam acquisitam.

AD SEPTIMUM dicendum, quod hoc non est recte universaliter, quod quod successue corrumpitur, non auatur: quia forma substantialis successue amittitur: consideretur alteratio precedens, prout Philosophus dicit in 6. Physicorum, quod id quod corrumpitur, corrumpitur & corrumpitur, & tamen forma substantialis non diminuitur. Sic autem charitas quandoque successue amittitur, si consideretur praecedens dispositio ad amissionem: sed si consideretur ipsa amittitur, tunc dum se non successue amittitur. & quod dicitur quod charitas quia corrumpitur est subiectum corruptionis, est omnino falsum. Non enim albedo autem forma dicitur corrumpi, quia ipsa sit subiectum corruptionis: sed subiectum albedinis est subiectum corruptionis, in quantum desinit esse albus. Similiter dicendum est, quod si accipitur ipsa corruptio secundum

secundum se prout est in termino motus, id est cor rumpi, & nunc primo corruptum esse: sicut idem est illuminari & illuminatum esse. Quādo autem primo corruptū est aliquid, tūc nō est, vt dicitur in 8. Phys, & ideo quando charitas corrumpitur, non est.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ inordinatio simpliciter tollit ordinationem charitatis simpliciter. q̄a attingit animam secundū superiōre partem: & inordinatio secundū quid, tollit secundum quid ordinationem charitatis in aliquo actu, prout ordo charitatis a superiori parte animæ ad inferiores deriuatur. sed de ipsa charitate secundum q̄ est in suprema parte, nihil diminuit, sicut nigredo, quæ est in pede nihil dimittit de albedine, quæ est in capite.

AD NONVM dicendum, q̄ ex multis peccatis venialibus potest causari aliquis habitus: sed ille habitus nec tollit nec dimittit charitatem, quia nec in eodem est, nec circa idem.

AD X. dicendum, quod peccatum veniale cum non importat auersionem proprie loquendo, nō habet rationem offensæ.

AD XI. dicendū, q̄ aliquis procedit in vita Dei, nō solum quando ipsa charitas augetur in actu, sed q̄si disponit ad augmentum charitatis. Sicuti puer non actu crescit toto tempore augmenti: sed quandoq; crescit in actu, quandoque disponitur ad augmentum: & similiter aliquis retrocedit in via Dei, nō solum per diminutionem charitatis: sed etiā per hoc quod retardatur a proficiendo: vel etiam per hoc, quod disponitur ad casum, quorum vtrumque fit per veniale peccatum.

AD XII. dicendū, q̄ amor qui ad multa diffunditur, secundū rationē eandem diminuitur: sed diffusio amoris secundum vnam rationem, non dimittit amorem qui est secundū aliam rationem. puta, si aliquis habeat multos amicos, nō p̄pter hoc minus diligit siliū vel uxore: sed si amaret multas uxores, minueretur amor qui est ad vnam: & si haberet multos filios minueret amor, qui est ad vngenitū. per peccatū autē veniale diffunditur amor hominis ad creaturas, non secundum rationem finis prout amat Deus: & ideo nō diminuitur amor ad Deū in habitu: sed forte in actu.

AD XIII. dicendum, q̄ per peccatum veniale cadit non quidem a charitate ipsa, vel a perfectō gradu charitatis: sed ab aliquo charitatis actu.

AD XIV. dicendū, q̄ veniale nihil diminuit de gloria: sed solum retardat consecutionem gloriæ: & similiter nihil diminuit de charitate: sed solum retardat actum & augmentum eius.

AD XV. dicendum, q̄ aliqua impediunt perfectiōnē vel actum sanitatis, quæ tamen non dimittunt sanitatē: sicut aliqui sunt cibi difficile degestibiles in quantum impediunt facilem digestionem.

AD XVI. dicendū, q̄ actus pōt dimitti dupliciter. Vno modo, quantum ad facilitatem agendi, vt. s̄ho mo non possit t̄m agere, & sic quod diminuit actū, diminuit principū actus, quod est forma. Alio modo, quantum ad executionē actus, & sic nō oportet q̄ id, quod diminuit actum, dimittat formā. Non enim diminuit grauitatē lapidis columnæ, quæ retinet ipsum ne cadat deorsum: nec diminuit virtutē gressuū hoīs qui ligat ipsum. & per hunc modū veniale diminuit actū charitatis: non autē primo mō.

AD XVII. dicendū, q̄ feruor pōt accipi dupliciter. Vno modo, secundum quod importat intentionē inclinationis amantis in amatum, & talis feruor

A est essentialis charitati, & non diminuitur per veniale peccatum. Alio modo, dicitur feruor charitatis secundum quod redundat in motus dilectionis etiā in inferiores vires, & quodammodo non solum cor; sed etiam caro exultet in Deum. & talis feruor diminuitur per veniale peccatum, absque diminutione charitatis.

ARTICVLVS III.

Vtrum peccatum veniale possit fieri mortale.

TERTIO, queritur, vtrum p̄m veniale possit fieri mortale. Et videtur quod sic. Dicit enim Aug. super Io. exponens illud, Qui incredulus est filio, non videbit vitam, plura peccata minuta si negligantur, occidunt. Sed ex hoc dicitur aliquod peccatum mortale, quod occidit spiritualiter. ergo plura peccata minuta, id est, venialia faciunt mortale.

¶ 2 Præt. Super illud Psalmi, Multiplacati sunt super capillos capitis mei, dicit glossa Aug. Virasti graua, caue ne obruaris arena. Per arenam autem intelliguntur peccata minuta, scilicet venialia. ergo multa peccata venialia obruunt vel occidunt hominē, & sic idem quod prius. Sed dicendum, quod multa venialia dicuntur occidere vel obruere, in quantum disponunt ad mortale.

¶ 3 Sed contra. Aug. dicit in regula, quod superbia bonis operibus insidiatur vt pereant, & sic etiam videtur quod etiam bona opera sint aliqua dispositio ad peccatum mortale: sed tamen non dicuntur occidere vel obruere. ergo nec peccata venialia, ratione prædicta possunt dici obruere vel occidere. Videtur ergo quod per se veniale fiat mortale.

¶ 4 Præt. Veniale est dispositio ad mortale: sed dispositio fit habitus secundum Philo. in Prædicamentis. ergo veniale fit mortale.

¶ 5 Præt. Motus sensualitatis est veniale peccatum: sed adueniente consensu rationis fit mortale, vt patet per Aug. in li. de Tri. ergo veniale peccatum potest fieri mortale.

¶ 6 Præt. Contingit in ipsa ratione superiori esse aliquem motum infidelitatis ex surreptione, qui est peccatum veniale. Consensus autem superueniens non destruit essentiam prioris motus, qui erat veniale peccatum: & tamen facit peccatum mortale: ergo veniale potest fieri mortale.

¶ 7 Præt. Peccatum veniale & mortale, quandoque differunt secundum diuersos personarum gradus. Dicitur enim in decre. Dist. 25, quod non concordare discordes est peccatum veniale laico: sed episcopo videtur esse peccatū mortale, quia propter hoc degradatur, vt videtur dist. 53. Persona autem inferioris gradus potest transferri in superiorem gradum. ergo peccatum veniale potest fieri mortale.

¶ 8 Præt. Secundum Christo. risus & ioculatio sunt peccata venialia: sed risus fit peccatum mortale. Dicitur enim Prou. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. glo. perpetuus, qui tamen non debetur nisi peccato mortali. ergo veniale peccatum potest fieri mortale.

¶ 9 Præt. Quæcūq; non distinguunt, nisi p̄ accidens, vnum pōt fieri alterum: sed veniale & mortale non distinguuntur nisi per accidens. Ea. n. quæ per se distinguuntur non transmutantur in inuicem: veniale autē & mortale in inuicem transmutantur, quia nihil adeo est veniale, quin fiat mortale dū placet: & similiter omnis culpa mortalis per cōfessionem fit venialis. ergo veniale peccatū potest fieri mortale.

¶ 10 Præt. Minimū bonum per accessum ad Deum, fit ma-

Tracta. 22. in Ioan. non p̄concl a fine. & Trad. 1. in can. Ioan. parum ante mediū, tom. 9. Psalm. 29. tom. 8.

In 3. regula cap. 5. to. 1.

In prædica. qualitatis non venore a principio tom. 1. 12. De trin. c. 42. tom.

Homil. 87. in Matth. a me dio tom. 3. Glo. interl. nearis ibi.